

Włodzimierz Szafrński

Żarnowiec (Sobieńczyce), pow. Puck. Stanowisko "Góra Zamkowa"

Informator Archeologiczny : badania 7, 232-233

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ŻARNOWIEC /SOBIENICZYCE/, pow. Puck
Stanowisko "Góra Zamkowa"

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził prof. dr Włodzimierz
Szafranski. Finansowało Muzeum Archeolo-
giczne w Gdańsku. Pierwszy sezon badań.
Grodzisko wczesnośredniowieczne z IX -
X wieku.

Badania grodziska położonego nad jeziorem Żarnowieckim przy ujściu do morza przepływającej przez nie rzeki Piaśnicy nawiązały do wstępnych poszukiwań prof. dr Adama Wrzośka w latach 1924-1925 i 1933 - 1935. Objęto nimi obszar 62,5 m² powierzchni w ramach czterech działek wielkości ćwiartek arowej lub jej połówki, powiązanych wzajemnie systemem szachownicowym. Wykopy założono w środku grodziska i w jego części północnej doprowadzając je do wału obronnego na jego północno-wschodnim odcinku.

Stwierdzono obecność jednej warstwy kulturowej o miąższości 25 cm, z wczesnośredniowiecznym materiałem ceramicznym zalegającej tuż pod darnią na gliniastym calcu, z którego w pewnym miejscu wyrastała skałka wapienno-piaskowcowa. Warstwa o szaro-brunatnym zabarwieniu pozbawiona intensywniejszych śladów spalenizny zawierała tylko niewielką ilość ceramiki.

Odkryto ślady narożnika chaty o konstrukcji plecionkowej z paleniskiem kamiennym w rogu izby. Chaćcie towarzyszyła koncentracja ceramiki i ślady metalurgii czarnej w postaci łupki żużla żelaznego kopankowatego kształtu i kowalskiego przecinaka żelaznego oraz rozrzuconych w warstwie kulturowej bryłek wapiennych pochodzących ze wspomnianej skałki, które mogły być celowo użyte w procesie hutniczym wsięku żelaza z rudy jako katalizator ułatwiający i przyspieszający ów proces. Na innej działce uchwycono klin rozsypiska wału obronnego ze śladami pożaru drewnianych jego konstrukcji i przepalenia w ogniu na kolor czerwony gliny jego nasypu. W centrum grodziska, przy olbrzymim kubicznym głazie eratycznym wystającym częściowo z ziemi, znaleziono ślady operowania ogniem i postępowania się ochrą.

Ceramika jest przeważnie prymitywna, ręcznie lepiona, a także produkowana na słabo wykorzystywanym kole garncarskim / zachowały się dwa odciski osi koła na dnie naczyń/. Ornament wykonywano kilkuzębny grzebieniem garncarskim żłobiąc nim linie proste, krzyżujące się i faliste oraz nakładając nim powierzchnię naczyń niekiedy także w kształt naśladowujący odcisk stempelka. Charakterystyczną cechą materiału ceramicznego są skorupy pochodzące od typowych dla Pomorza naczyń dwustozkowych. Tylko nieliczne skorupy pochodzą od naczyń całkowicie obtaczanych na kole i zdobionych gęsto żłobionymi rylcem bruzdami spiralnymi. Świadczy to wraz z niewielką miąższością warstwy kulturowej i śladami wymiany kołków w ścianie plecionkowej chaty wskazującymi na krótkotrwałe osadnictwo przez okres 2-3 pokoleń o istnieniu grodziska w IX wieku i jego zagładzie przypadającej na wiek X. Mogło to nastąpić w momencie opanowania Pomorza przez Piastów wielkopolskich i zwłaszcza z przyjęciem chrześcijaństwa.

Funkcja grodziska wydaje się być nietypowa. Nikłość i anemiczność jedynej warstwy kulturowej pozbawionej charakterystycznej dla osiedli spalenizny, brak normalnego inwentarza gospodarczego, przy równoczesnym występowaniu na grodzisku śladów

obecności hutnika - kowala uprawiającego nawet metalurgię kolorową / jak na to wskazuje znaleziona przed wojną forma odlewnicza wisiora kultowego / w sytuacji istnienia legendy o konflikcie pani z grodziaka z Madonną żarnowiecką - dopuszczają możliwość dopatrywania się w badanym grodziaku uroczyska pogańskiego obsługiwanego przez metalurga - czarownika.

Bliską analogią żarnowieckiego uroczyska pogańskiego może być znany, pomoraki ośrodek kultu pogańskiego na górze Rowokół pod Smoldzinem w okolicach Słupska.

Badania będą kontynuowane.

ŻARNÓW, pow. Opoczno
Stanowisko 1

Instytut Historii Kultury Materialnej
Polskiej Akademii Nauk
- Ekspedycja Wykopaliskowa
w Radomiu

Badania prowadziła mgr Ewa Kierzkowaka-Kalinowska, Finansował WKZ w Kielcach.
Pierwszy sezon badań, Grodziako wczesno-średniowieczne.

Prace miały charakter ratowniczy. Celem ich było przebadanie niszczonych partii grodziaka oraz zabezpieczenie go przed dalszą dewastacją.

Badania prowadzono w 3 wykopach / nr 1, 2, 3 / o łącznej powierzchni około 40 m². Wykopy nr 1 i 2 założone były w dolnej części północno-wschodniej skarpy grodziaka. Wykop nr 3 usytuowano na wschodniej kulminacji grodziaka.

W wykopie nr 3 na głębokości około 120 - 180 cm odsłonięto fragment drewno-ziemnego wału przekładkowego w postaci 11 poziomów sprasowanych warstewek drewna poprzedzielanych około 10 cm grubości warstwami gliny, piasku i gliny przemieszanej z piaskiem lub żwirkiem. Belki szerokości około 15 cm układane były pod kątem prostym: duże warstwy w kierunku północ- południe, . . . dwie w kierunku wschód- zachód itd. Odkryty fragment wału stanowi niewątpliwie zewnętrzną część umocnień grodu od strony wschodniej.

W wykopach nr 1 i 2 wydzielono dwie zasadnicze warstwy:

I - miąższości około 1,10 - 1,40 cm, stanowiła brunatna ziemia z zawartością węgielków drzewnych, grudek polepy, drobnych fragmentów ceramiki wczesnośredniowiecznej oraz dużej ilości kamieni / otoczaki/;

II - stanowiła glina o różnym zabarwieniu od pomarańczowej do brunatnej i zielonej z wkładkami jasnożółtego piasku oraz kamieniami, występującymi na różnych poziomach.

Układ obu warstw w eksplorowanych wykopach jest podobny. Warstwa I schodzi ukośnie w dół po stoku grodziaka pod kątem 30 - 40°. Analogiczny układ występuje w górnej partii warstwy II, która jednak w dolnej partii jest w przybliżeniu pozioma. W południowo-zachodnim narożniku wykopu nr 1, w spągu warstwy I / na głębokości 110-130 cm/ odsłonięto fragment skupiska kamieni polnych z dużą ilością węgla drzew-